

Moedertaal

De Vrije Universiteit van Amsterdam schaft de studie Nederlands af want er zijn nog maar enkele studenten die Nederlands studeren. Landelijk gezien is het nauwelijks rooskleuriger. Leerlingen ervaren het vak Nederlands als één van de saaiste schoolvakken en zij kiezen liever een 'hipper' vak. Volgens mij oogsten we hier wat we zelf gezaaid hebben:

Allereerst is sinds het Studiehuis het vak Nederlands in hoge mate gereduceerd tot spelling- en grammatica-onderwijs en tekstbegrip. Het literatuuronderwijs werd systematisch de nek omgedraaid (ook de reformatorische scholen gingen hierin veelal kritiekloos mee, ondanks grote bezwaren van vele docenten). Op lerarenopleidingen werd navenant weinig aan literatuuronderwijs gedaan, zodat er een generatie leraren opgroeide die zelf geen grondige literatuurkennis meer had. Gelukkig is er sinds het failliet van het Studiehuis weer enige ruimte voor literatuuronderwijs, maar het is te weinig om echt te beklijven. Terwijl juist goed literatuuronderwijs de liefde voor Nederlands kan doen ontvlammen!

Voorts is er in onze cultuur een infantocratie ontstaan: het kind ofwel de jongere regeert. In alle grote beschavingen regeerde de senex of oudere. Onze kinderen zijn prinses en prinsessen geworden. Alles moet opgeleukt worden en kindgericht zijn. Zelfs in de kerk hebben we het niet meer over vereniging Tryphosa maar over 'Kids and fun'. Vanaf de geboorte krijgt ons prinsje meteen de nieuwste iPhone met alle gevolgen van dien: concentratieverlies en 'multitasken' tijdens de les (even opletten als de docent iets belangrijks voor het tentamen zegt en dan snel de mail weer bijwerken!). In deze "cultuur" is het heel moeilijk geworden om de poorten van de letteren nog te openen voor jongeren.

Tenslotte schaffen we onze moedertaal als de taal waarin wij onderwijs geven meer en meer af. Het is al Engels wat de klok slaat. Ik overhoorde mijn zoon zijn scheikunde en wat bleek: Hij kreeg wel de Engelse namen voor de elementen, maar niet hun Nederlandse equivalent. Op de universiteiten wordt vrijwel uitsluitend lesgegeven in het Engels, zelfs bij de studie Nederlands! Ik heb niets tegen Engels, maar in elke fase van ons leven moeten we ons eerst leren uitdrukken in onze moedertaal en pas daarna in een andere taal (en spreek dan ook eens Frans of Duits!). Bovendien is lesgeven al moeilijk genoeg en hoe kan een leraar het wondere spel van het lesgeven (met humor en woordspelingen) spelen in een vreemde taal?

Is dit slechts het gesomber van een senex? Nee! Ook als ik 17 zou zijn geweest, zou ik dit gezegd hebben! Ik houd van literatuur want ik heb Nederlands gehad.

Wij hadden op de Guido de Brès in de onderbouw les van meneer Schot. Met grote liefde gaf hij zijn vak. Hij deed mij in de derde klas *Mens of wolf?* van An Rutgers van der Loef (en vele andere prachtboeken) ontdekken. Jaren later werd hij mijn collega op de Driestar en onvergetelijk waren de woorden die hij sprak toen hij van ons afscheid nam omdat hij sterven ging; hij eindigde met het voordragen van het gedicht en lied van de Middeleeuwer Johannes Brugman: 'Ik wil mij gaan vertroosten in Jesu lijden groot'.

In de vierde hadden wij meneer De Niet. Hij deed mij de poëzie van Ida Gerhardt ontdekken waarvoor ik hem altijd dankbaar zal blijven. Als er één dichter is, die de donkere moedergrond van onze taal kon verwoorden, dan Ida Gerhardt wel.

In de vijfde en zesde hadden we meneer Bregman. Hij hield zeer van de letteren en dat klonk door in de gedichten die hij voordroeg. Nog steeds als ik Gezelle lees hoor ik de stem van Bregman opklinken: 'Mij spreekt de blomme een tale'.

Deze leraren hebben ons de letteren voorgehouden als een spiegel der ziel. Ik geloof dat dit ook vandaag nog kan want ook bij onze jeugd leven de grote vragen op de bodem van haar ziel en wij moeten die vragen middels goede en beeldende lessen bij hen tot leven wekken. Alleen dan

ontwaakt bij onze leerlingen de liefde voor de letteren en gaan zij Nederlands studeren en haar vonk doorgeven aan het navolgende geslacht. Dan wordt de tale een blomme die tot hen spreekt!

Dr. Ewald Mackay